

Josef Guggenmos

Přeložil Z. K Slabý

Ledovec

Jak může hra vzniknout prakticky z ničeho

Účinkují:

Kristián – kapitán

Klaus – kuchař

Oliver – profesor

Někdo z hlediště: Tak co bude? – Uvidíme tady nějaké divadlo?

Kristián, Klaus a Oliver vycházejí na scénu.

Klaus se rozhlíží: Je tu dost pustá krajina, co?

Hlas z publika: Tamhle je stůl, ten si můžete přinést. Víc pro vás nemůžeme udělat.

Oliver: Co budeme dělat se stolem?

Kristián: No, donést ho můžeme. Uvidíme, co z toho bude! Přinese s Oliverem stůl doprostřed jeviště. Tak. A co teď?

Klaus: Teď si všichni tři sedneme za stůl a budeme hrát karty. A ti dole se na nás mohou dívat.

Kristián: To je nesmysl! – Myslíš, že by si to dali dlouho líbit?

Klaus: A víš něco lepšího? – Sedneme si třeba ke stolu a budeme spolu hovořit? Ano, budeme diskutovat! Velká výměna myšlenek! Co tomu říkáš?

Kristián: Hm. Copak to musí být bezpodmínečně stůl? Nemohlo by tady z toho stolu být něco docela jiného?

Oliver: Co například?

Klaus: Psi bouda! – Rychle si sedne pod stůl a štěká: Haf – haf! Haf – haf! Haf – haf – haf!

Oliver: To není špatné. A my dva jsme lupiči. Domluvíme se s tím psiskem a pak půjdeme společně krást, my dva vypáčíme v domě trezor a pes si vezme na starost ledničku, ve které mrzne půlka prasete.

Kristián: Mohlo by to být taky něco vznešenějšího. Co takhle palác Harun-al Rašida! – A tohle je drahocenný koberec. Rozprostře pod stolem kapesník a posadí se na něj se skříženými nohama a rukama.

Oliver: Hm. Ale napadá vám k tomu nějaký příběh? – Představte si raději, že ten stůl je hora. My tři jsme horolezci a lezeme na Mont Blanc!

Klaus: Ale beže mne! Kulhá. Bohužel jsem si při fotbale pohmoždil nohu. – Vy dva se ale můžete klidně vyškrábat na ten svůj Mont Blanc! A pošlete mi pohled, až budete nahoře!

Oliver: U všech rohatých, už si to musíme konečně vyjasnit! Tak tedy: co ten stůl skutečně je?

Kristián: Navrhuj, aby byl něco docela jiného.

Oliver: A to?

Kristián: Ledovec.

Klaus: Le-do-vec? Tohleto a ledovec? A my? Co jsme my? Tři lední medvědi, kteří sedí na ledovci a vrtí hlavama? Pohybuje hlavou jako lední medvědi v zoo.

Kristián: Proč ne tři muži? Tři muži na ledovci. To je přece něco. Jsem napnutý, co z toho vzejde.

Oliver: To není zlé. Jenom mi prozrad', jak se ti tři muži dostali na ledovec.

Kristián: Docela jednoduše. – Naše loď se potopila a my tři...

Oliver: Správně! Právě tak to bylo. Naše loď se potopila. My tři jsme se plavili do Grónska, když naše loď v mlze narazila na ledovec. Loď šla ke dnu a my tři jsme se zachránili na ledovci.

Kristián: A ti ostatní?

Klaus: No, co by s nimi mělo být? Měli prostě smůlu a utonuli. To se stává. Blum-blum – a konec!

Kristián: Dejme jim příležitost. Ostatní odpluli v záchranném člunu. Měli jsme dva záchranné čluny a jeden se převrhl, když jsme ho spouštěli na vodu. A v tom druhém už nebylo dost místa pro všechny. – Ostatně, abyste hned věděli, koho máte před sebou: byl jsem kapitán.

Klaus: Tak. Tys byl kapitán. – To se teda divím jedné věci: jak to, že jsi nenastoupil jako první do záchranného člunu?

Kristián: Jak to? Tak to ti mohu vysvětlit docela přesně. Protože kapitán opouští potápějící se loď jako poslední.

Klaus: Tak? To je předpis? Za to bych se pěkně poděkoval.

Kristián: Kapitán odchází z paluby naposled. To je železný námořnický zákon. – Tak tedy: já jsem kapitán. A vy? Co jste vy? – Velký výběr nemáte.

Klaus: Já byl lodní kuchař. Mne nevzali do člunu, protože jsem jim byl moc tlustý.

Prachšproští lotři! Vycpe si polštářkem nebo nějakou jinou příhodnou věcí, kterou vidí poblíž, tlusté břicho. Potřebuješ místo pro tři, povídali. Copak jsem jim den co den nepřipravoval prvotřídní jídla? Je to pravda? Banditi! Přeju jim jenom jedno: abych mohl ještě jedenkrát pro ty bandity vařit. Pak jim dám pepř do pudinku a cukr do guláše!

Oliver: A já? Co jsem já?

Kristián: Ty? No, co bys mohl být? Námořník!

Oliver: Námořník? To by se ti tak hodilo! Ty jsi kapitán a já jen tak nějaký námořník! Abys mě mohl komandovat ještě na ledovci? Ani nápad!

Kristián: Mlč! Když jsem kapitán, podléháš v každém případě mému velení. Jsi námořník. Přece tě nemohu najmout na loď jako generálního ředitele poš. Jsi prostě námořník.

Oliver: Na to zapomeň!

Kristián: Pro mne za mne jsi tedy kormidelník. A to už něco znamená.

Oliver: Nepřichází v úvahu.

Klaus: Už to mám. Je profesor. Byl s námi na palubě jako cestující, protože chtěl probádat Arktidu. – Studuje vždycky všechno do nejmenších podrobností, a tak musel samozřejmě taky přesně prostudovat, jak to vypadá, když se loď potápí. Proto se nakonec už nedostal do záchranného člunu.

Oliver: No prosím. Profesora ze mne můžete mít. Následuje druhé dva, kteří zrovna vyšplhali na ledovec. Dovolte... Totiž, vy přece víte, s kým máte tu čest: profesor Dr. Dr. Dr. Šnekk, se dvěma ká na konci.

Kapitán, kuchař a profesor se na ledovci usadí co nejpohodlněji.

Kuchař: To je zpropadeně studené sedátko, takový ledovec.

Profesor poučně: Zato zde nejsou žádní mravenci. – Pane kapitáne, jak se cítíte jakožto kapitán ledovce?

Kapitán: Mno. Co bych měl říci? Asi jako jezdec formule ridk na starém bicyklu a ještě s platfusem. – Ale teď bych já rád zase na něco zeptal vás, pane profesore! Pane profesore Dr. Dr. Dr. – jak se vlastně jmenujete?

Profesor: Šnekk – ká – ká.

Kapitán: Šnekku – ká – ká, co soudíte o tomto ledovci z vědeckého hlediska?

Profesor: Áááno. Řekl bych, že máme celé množství poznatků. Své přednášce bych předeslal jednu otázku. Paní a – pardon – pánové, je vám jasné, že jsme svědky obzvláštní hříčky

přírody, které vděčíme za to, že plujeme? Zatímco každé jiné těleso se při mrazu stahuje – prohlédněte si jako vzorový příklad našeho kuchaře – je tomu s vodou přesně naopak. Plave!

Kapitán: Kdo by si to byl pomyslel!

Profesor: Odpusťte si ty své posměšné poznámky! To tak máme rádi! Napřed to ví všechno líp a pak je to při zkouškách němé jak ucpaná trouba – trouba.

Kapitán: Professore, zapomínáte, koho máte před sebou.

Profesor: Jestli vás nebaví mě poslouchat, prosím, východ je vzadu. – Pokračuji. Pokud jde o tento ledovec, který se nachází pod námi – pánové, mějte uši otevřené a nepředstírejte, že vám jimi dovnitř naleze zima! – musíme mít stále před očima, že pouze pětina až sedmina téhož ční z vody. Při nedovoleném zatížení, které ledovec zakouší zvláště váhou jednoho z nás tří, pohled na kuchaře, bych z opatrnosti mluvil o jedné sedmině. Jinými slovy, šesteronásobek ledového masivu, který vidíte před sebou, spočívá dole pod vodou. Zaznamenali jste si všechno? – Nebo spíte?

Kapitán a kuchař sedí do sebe zachumláni a mrznou.

Profesor: Spěte klidně dál! Jen spěte! Nejnovější výzkumy prokázaly, že informace, které člověk přijímá ve spánku, se obzvlášť výrazně vtiskují do jeho podvědomí. Lavice v posluchárnách a třídách budou proto nahrazeny postelemi. – Pokračuji. Kde jsme to přestali? – Jak to řekl případně jeden můj kolega? Po bitvě u Lipska jsme mohli vidět mnoho koní, kteří přišli o tři, čtyři nebo i více nohou, jak pobíhají bez pána... – Myslím, že to nebylo přesně ono, co jsem chtěl říci. Ale pro vědce, který má tak obsáhlé znalosti, není vždy lehké najít nit... Ehm! Mám dojem, že jsme zůstali u ledovce, na kterém sedíme. Tento ledovec, budiž uvedeno v závorkách, vznikl ze sladké vody na rozdíl od tekutiny, která ho obklopuje, závorku uzavřít. Pokud jde o vznik ledovce, musíme si zapamatovat: ze strmých ledových hor se za ohlušujícího praskotu oddělují obrovské kusy ledu, které mohou být stovky metrů dlouhé a které při svém pádu do moře způsobují vlny, vysoké deset až dvacet metrů. – Pánové, запиšte si za své podvědomé uši: k nejvyšším mořským vlnám na zemi patří ledovcové vlny, vidět je, to je pošušňáníčko.

Kuchař zaslechl poslední slovo: Pošušňáníčko? – Professore, mluvte si, o čem chcete, jenom ne o jídle.

Profesor: Ale tohle pošuš...

Kuchař: Už zase začíná. Kapitáne, zakročte!

Kapitán: Professore, tady nejste v posluchárně. Svým studentům si můžete vykládat, co vám napadne, ale já vám zakazuji, abyste na tomto hrozném a pustém ledovci připomínal byt' i jen vzdáleně jedení, pošušňání, papání, dlabání, hamání, cpaní, kousání, trávení nebo něco podobného.

Profesor: Dal jsem jenom...

Kuchař: Já bych si taky něco dal.

Kapitán: Jsme tu ve zpropadeně ožehavé situaci...

Profesor: Jak to v ožehavé? Odhaduji, že tu máme přinejmenším mínus...

Kuchař: ...čtyři sta stupňů.

Profesor: Nevědomče! Mínus 273,16 stupňů Celsia je rekord.

Kuchař: Rekord je překonán.

Profesor: Omezenče. – Větší mráz už být nemůže.

Kuchař: Vejtaho. – To jsi vypočítal ty?

Profesor: Věda.

Kuchař: Ale na Venuši je pět set stupňů. Četl jsem to.

Profesor: Jenže tepla! Tepla!

Kuchař: I kdyby: na Venuši nemůže být tepleji, než jaká je tady zima.

Profesor: Na Slunci je dvacet miliónů stupňů tepla.

Kuchař: Co? A tady najednou nemůže být tři sta stupňů mrazu? Tady může být studeno jak chce. To cítíme na své vlastní kůži.

Profesor: Věda nedovoluje víc než...

Kapitán: Pánové, navrhuji kompromis. Sjednotme se: je tu sviňská zima. – A široko daleko žádná loď. – Ach, pane Šnekku – ká – ká, kdybyste byl raději radiotelegrafista místo doktordoktordoktor. S vysílací stanicí. Pak bychom mohli signalizovat SOS. I kdyby nás někdo hledal, jakpak nás najde v širých prostorách Severního ledového moře? Spíš najde jehlu v kupě sena. Nebo napínáček v černém lese. – Pánové, naše situace je beznadějná.

Profesor: Rád bych něčím přispěl k vašemu rozveselení.

Kapitán: Za to vám budeme velice vděčni.

Profesor: Znáš takovou zábavnou hru. Pojdme se sázet. Už staří Babylóňané...

Kapitán: A oč jde?

Profesor: Můžeme se vsadit, jestli dřív zemřeme hladu nebo dřív zmrzneme, totiž – samozřejmě – jestli vy dva dřív zemřete hladu nebo dřív zmrznete. Odhaduji, že možnosti jsou asi jedna k jedné.

Kuchař: Opičáku!

Profesor: Nepředbíhejte, kuchaři! Napřed kapitán. – Pane kapitáne, pro co jste vy?

Kapitán: Otevřeně řečeno, já jsem pro to, abyste vy byl ten z nás, který nejdřív buď anebo.

Profesor: Vyloučeno. To je naprosto nemyslitelné. Jsem absolutně proti. Na to je moje existence pro lidstvo příliš důležitá.

Kapitán: Někdo mi říkal, že je profesorů víc než zednických učňů, jinými slovy, pár profesorů můžeme klidně postrádat.

Profesor: Pane kapitáne, jste si vědom své odpovědnosti? Víte vůbec, koho na svém ledovci vezete? – Tušíte, co mám tady ve své náprsní kapse? Poklepe na svou náprsní kapsu. Nobelovu cenu!

Kuchař: Oho! Ukaž nám to! Ještě nikdy jsem takovou věcičku neviděl.

Profesor vytahuje z pravé náprsní kapsy zápisník, otvírá ho, čte: „Wau wa, wu krowäh! Kerwuffkäh, krawurrkäh kerwarrkäh!“

Kuchař: Velice poučné.

Profesor: Ne. To znělo ještě docela jinak. Mnohem zurčivěji. Tak přesně – divoce vrčivě: „Wau wa, wu krowäh! Kerwuffkäh, krawurrkäh kerwarrkäh!“ Slyšíte? Nobelova cena! Tady je: „Wau wa, wu krowäh...“

Kapitán: Nobelova cena – nebo osvědčení pro blázinec. Buď – anebo. Navrhuji, abychom se vsadili.

Profesor prská: „Kerwuffkäh, krawurrkäh kerwarrkäh!“ – Pánové, sedněte si zpřima. Uvědomte si závažnost tohoto okamžiku. Tato planeta je osídlena sedmi miliardami lidí – a vy jste první, kterým sděluji, že stojím jen krůček před rozluštěním řeči ledních medvědů.

Kapitán: Zajímavé. A to předtím...

Profesor: ...byla řeč ledních medvědů. Přesně tak. – Snad si vzpomínáte, že jsem si v Grónsku udělal malý výlet, ze kterého jsem se vrátil – ehm – poněkud pochroumán. Jenže, a to jste nemohl vědět, s tímto jedinečným dokumentem v kapse...

Kapitán: Aha! Tehdy jste asi dělal interview s ledním medvědem?

Profesor: Ano, s nasazením svého života. Jako smělý pionýr vědeckého pokroku. Dovolte, abych vám to vyprávěl. Protože jsem byl veden neklamným šestým smyslem velkých badatelů, jaký už osvědčil Schliemann při objevení Tróje, podařilo se mi vypátrat ve sněhu, navršeném do výše jednopatrových domů, doupě ledních medvědů. Odklidil jsem sníh od vchodu a pak jsem se vydal chodbou, vedoucí s mnoha zatáčkami vzhůru, až jsem dorazil k příjemně teplému obydlí ledních medvědů. Tam jsem našel medvědice s medvidětem, které si při mém objevení úžasem sedlo na zadek. Já však neohroženě přistoupil k medvědice s připravenou tužkou a zápisníkem, oředstavil jsem se jako doktor doktor doktor a požádal

jsem ji o rozhovor. Načež medvědice pronesla ona citovaná slova, která jsem si duchapřítomně bleskurychle zaznamenal...

Kapitán: A potom...?

Profesor: Mno, potom... Už jsem jenom zahlédl, jak medvědice napřáhla pravou zadní pracku. – Když jsem opět přišel k sobě, vězel jsem půl míle od vchodu do doupěte po krk v hlubokém sněhu.

Kuchař užasle: Všemi zatačkami chodby a pak – huí! – půl míle vzduchem! To bych chtěl vidět!

Profesor: Ale svou kořist jsem pořád třímal pevně v ruce: sedm slov řeči ledních medvěďů! Těchto sedm slov je klíčem k velké hádance lední medvěďštiny. Až se podaří je přeložit, bude zbytek už dětská hra. – Karl von Frisch přišel na stopu včelí řeči. Lorenz nahlédl do srdce turkyní velkých, jednoho z husích druhů. A nyní koruna všeho: objev duše ledních medvěďů mým přičiněním. – Co ale, co mohou ta slova znamenat? Dny i noci nepřemýšlím o ničem jiném. „Wau wa, wu krowäh! Kerwuffkäh, krawurrkäh kerwarrkäh!“

Kuchař: Poslyšte, já vám mohu říci přesně, co to znamená.

Profesor: Mluvte, příteli. Největší učenci, Aristotelem počínajíc, občas nepohrdli naslouchat hlasu lidu. Co tedy myslíte, že podle vaší teorie medvědice řekla? Vytahuje tužku.

Kuchař: Chcete vědět, co řekla? Přesně totéž, co bych na jejím místě řekl i já: „Koukej odprejsknout, ty troubo! Zatracený, zpropadený darebáku!“

Profesor si spěšně zapisuje: „...zpropadený darebáku!“ – Hm, to by mohlo souhlasit. „Wau wa, wu krowäh! Kerwuffkäh, krawurrkäh kerwarrkäh!“ „Koukej odprejsknout, ty troubo! Zatracený, zpropadený darebáku!“ Podařilo se to! Obrovské dílo je dokončeno! Řeč ledních medvěďů je rozluštna! Velký čin vědy, který se dá srovnat pouze s dešifrováním hieroglyfů! To je Nobelova cena! Smíte mi gratulovat ke sto tisíci korunám.

Kuchař: A já? Co dostanu já? Beze mne bys na to nikdy nepřišel.

Profesor sáhne do kapsy u kalhot, hodí mu minci: Tady máš! Na zmrzlinu.

Kuchař: Krawurrkäh kerwarrkäh!!!

Profesor: Nobelova cena! Pohládí svůj zápisník, zastrčí jej do levé náprsní kapsy. Špatně! To je tím radostným rozčilením. Napravo zápisník! Zastrčí ho do pravé kapsy. Nalevo potrava! Vyndá z levé kapsy balíček, ve kterém je chléb s máslem, a s požitkem ho pozoruje.

Kuchař má oči jako vrata: Óóóóch!

Profesor: To mám ještě ze své poslední expedice!

Kuchař: Vy rajské chleby s uzenkou, zde jste tedy opět! Kolikrát jsem vás krájel, mazal máslem a obkládal salámem! – Slunce vychází nad polárním mořem bez hospod: chléb se salámem!

Profesor rozbálí balíček, zkoumá přiklopené chleby: Jitrnice – salám. – Mám sníst napřed jitrnici a potom salám? Nebo napřed salám a potom jitrnici? To je ta otázka.

Kuchař: Kapitáne, co chce ten muž dělat?

Profesor hovoří ke svým chlebům: Ne, moji miláčci, žádný z vás se nesmí cítit odstrčen!

Budu vás střídat: Jitrnice! Kouše. – Salám! Kouše. – Jitrnice! Kouše.

Kuchař: Vždyť on všechno sežere sám! Poplach! Všichni muži na palubu!

Kapitán: Professore! Počkat! Už ani kousnutí! Spravedlivě se rozdělíme! Na palubě poroučím já! Chce vyskočit, ale nemůže, protože přimrzl. Zatraceně! Co se to stalo?

Profesor: Salám! Kouše.

Kuchař: Všichni na něj jako jeden muž! – Pusťte mě! Pusťte mě, povídám! K čertu, kdo mě to drží za kalhoty? – Přimrzl jsem. Při-mr-zl. To je konec světa.

Kapitán: Přimrzli jsme! Krucinál fagot, jako kdyby mi někdo přišel kalhoty k ledovci! A žádná sekery po ruce, abych se mohl odseknout! – Prožresore, žrádlo sem!

Profesor: Jitrnice! Kouše. – Věda má přednost.

Kapitán: K čertu s vědou! – Professore, vy jste prachsprostý egoista!

Kuchař: Lumpe! Hyeno!
Profesor: Salámek! Kouše.
Kapitán: Takový hulvát!

-